

Žaliųjų viešųjų pirkimų mokymai

I sesija. Žaliasis viešasis pirkimas (ŽVP)

Vilnius, 2019 10 24

*Audronė Alijošiutė-Paulauskienė,
Sigita Židonienė
Baltijos aplinkos forumas*

The bottom left corner of the slide features a decorative graphic composed of several overlapping triangles in shades of lime green and teal, creating a modern, abstract design.

*Tikime, kad mūsų planetą būtina saugoti
ne
nuo žmonių, bet drauge su jais*

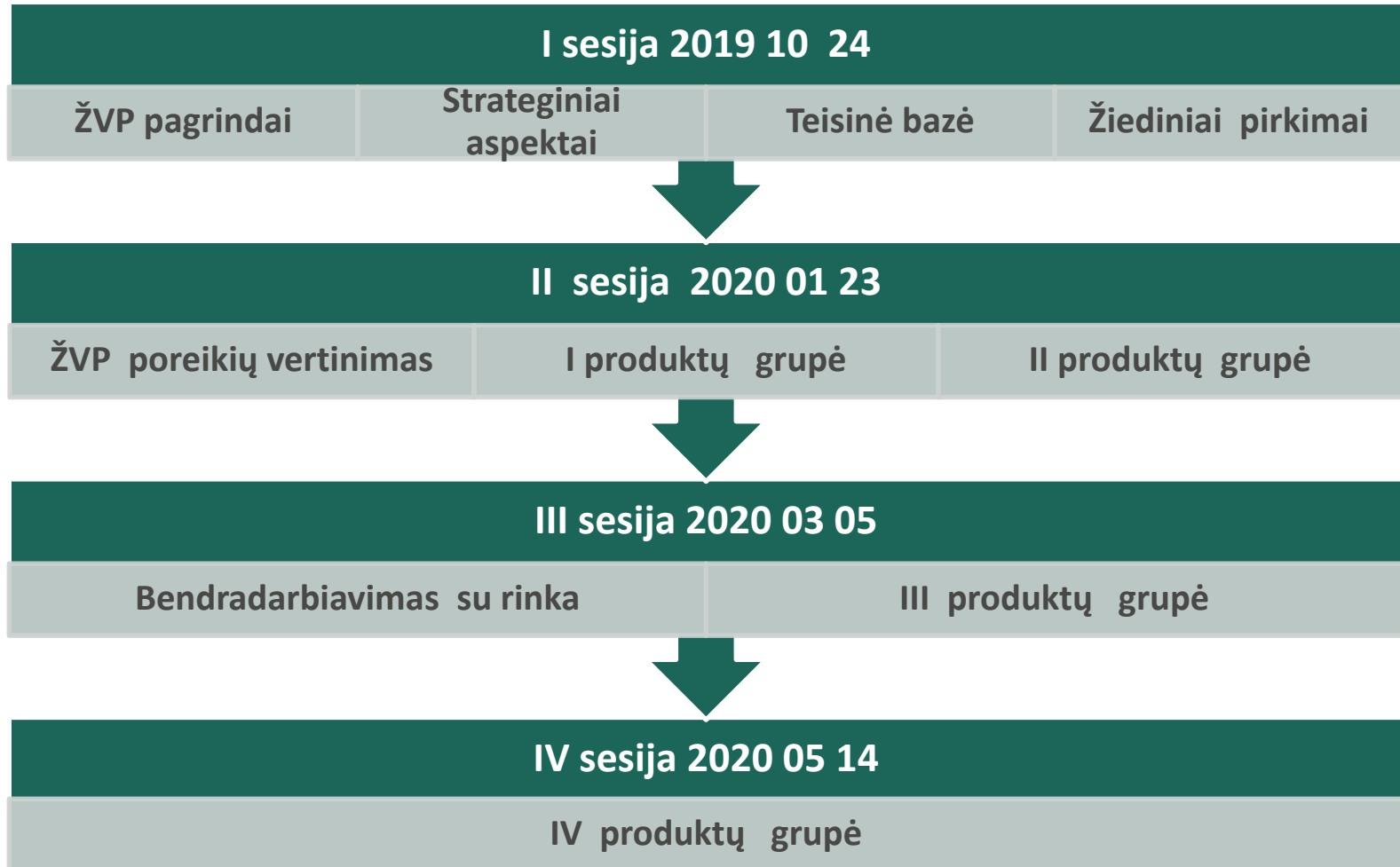
www.bef.lt

Mūsų ekspertinės sritys

- Gamtos apsauga žemės ūkyje
- Saugus pavojingų cheminių medžiagų valdymas
- Saugomų teritorijų valdymas
- Aplinkosaugos komunikacija ir švietimas
- Aplinkosaugos politika ir strateginis planavimas
- Darnus vystymasis
- Atsakingas verslas

Mokymų datos

I SESIJA

Žaliųjų viešųjų pirkimų pagrindai

Darbotvarkė

09:30-10:00 Įvadinė dalis

10:00-11:00 Žaliųjų viešųjų pirkimų nauda ir reikšmė, pagalbinės priemonės. Praktinė užduotis.

11:00-11:15 Kavos pertrauka

11:15-11:45 Strateginiai ŽVP aspektai

11:45-12:30 ŽVP praktika: galimybės ir grėsmės. *Arūnė Andrulionienė, Viešųjų pirkimų tarnyba*

12:30 -13:30 Pietų pertrauka

13:30 – 14:30 Teisiniai ŽVP aspektai ir teisinės rizikos *Jurgita Judickienė, Advokatų profesinė bendrija Judickienė ir partneriai (Jurex)*

14:30-15:30 ŽVP ir žiedinė ekonomika – ar galime tai taikyti VP? Pavyzdžiai *Rita Mažeikaitė, KTU Pirkimų skyrius*

15:30 – 16:00 I sesijos apibendrinimas, užduotys

Kodėl reikia pirkti?

Viešasis pirkimas – **galinga rinkos jėga.**

kasmet išleidžia ES viešojo sektoriaus institucijos
14 % ES BVP

*Per ŽVP pasinaudojant šia jėga siekiama paskatinti
tvaresnių prekių ir paslaugų rinką.*

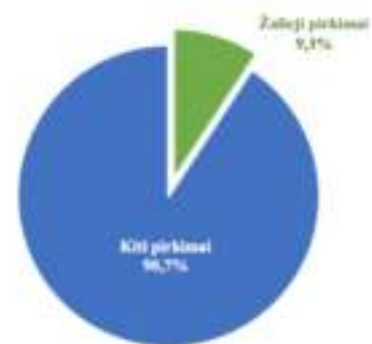
Lietuvoje

Viešieji pirkimai

- apie 12 % bendrojo šalies vidaus produkto

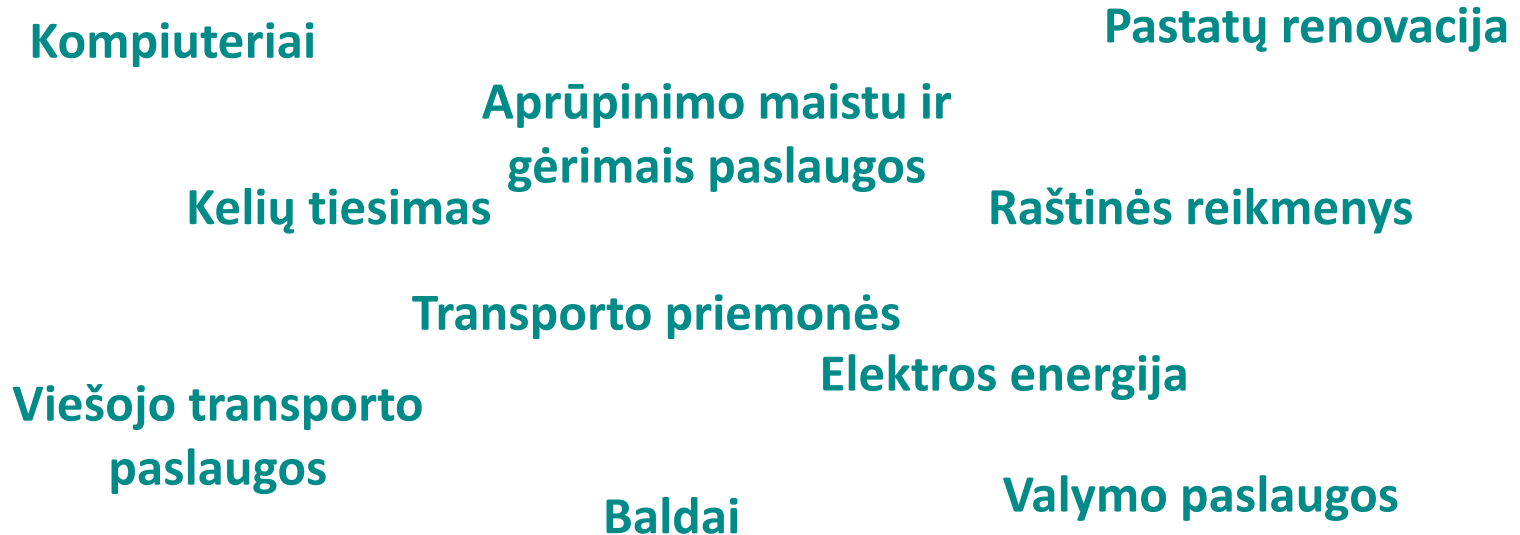
Bendras 2018 m. vykdytų žaliųjų pirkimų, kai buvo perkami produktai, kurių pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, iš sąrašo, skaičius (proc.)

v. Bendra 2018 m. vykdytų žaliųjų pirkimų, kai buvo perkami produktai, kurių pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, iš sąrašo, vertė (proc.)

Kodėl reikia pirkti?

Viešojo sektoriaus institucijos perka daugybę įvairių prekių, darbų ir paslaugų.

Viešojo sektoriaus rinkos dalis paprastai siekia 5–15 %, o kartais daug daugiau.

Globalūs iššūkiai

Darnaus vystymosi tikslai (SDG17)- situacija Lietuvoje

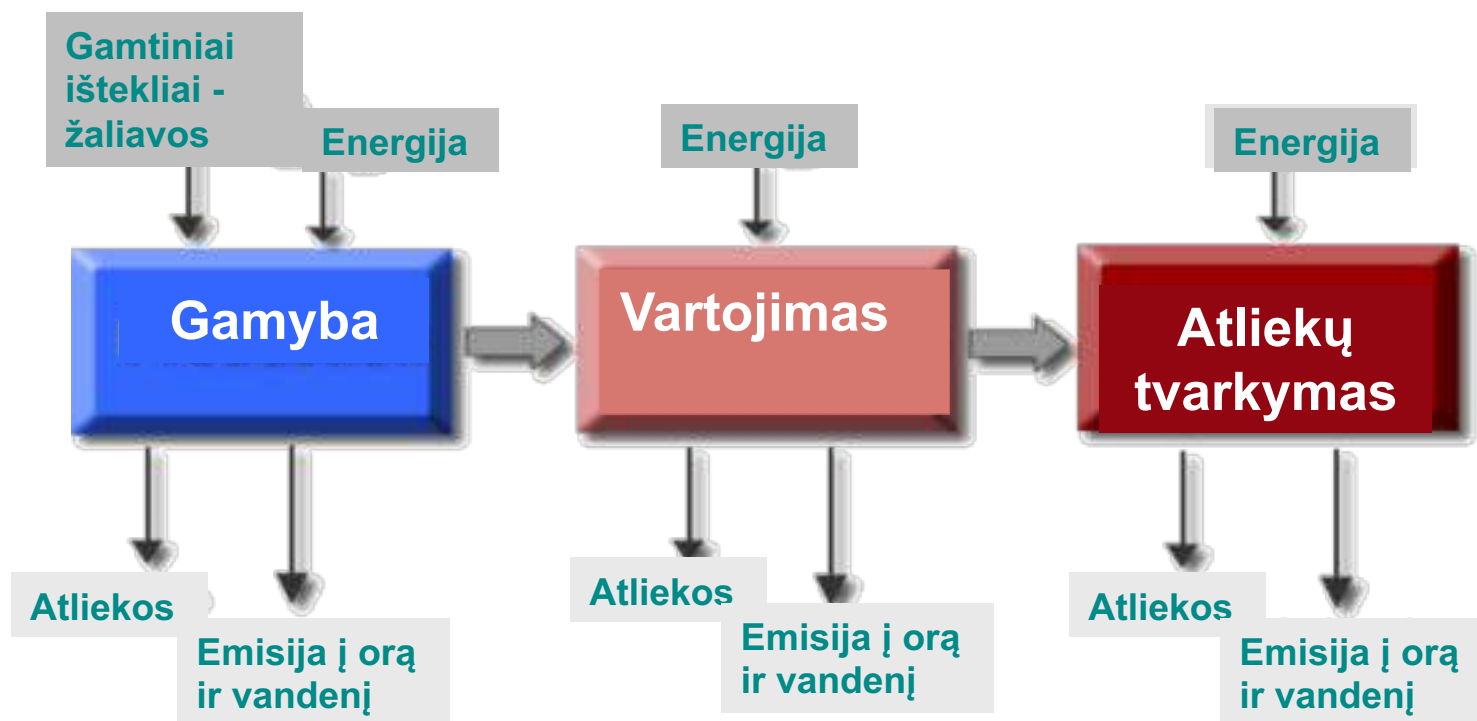
https://github.com/sdsna/2019GlobalIndex/blob/master/country_profiles/Lithuania_SDR_2019.pdf

ŽALIEJI PIRKIMAI – TAI INOVACIJOS

Kaip gaminame daiktus

Linijinė gamyba

Žiedinės ekonomikos paskirtis - atsieti ekonominį augimą nuo išteklių naudojimo

Encouraging solutions to ensure increased well-being on the wasteful use of resources and intends to create success via a carbon-neutral the next 5 to 10 years, the use of

materials and returns their value in the loop for as long as possible; rather than offering products, the foundation for earnings will be services and intelligence-based digital solutions.

The circular economy is a group effort

Participants from an extensive cross-section of Finnish society have collaborated to produce the world's first national road map for the transition to a circular economy. The change requires co-operation across sectoral and industrial boundaries: the most attractive opportunities for new operating methods and lengthening material loops are often found in those areas between different sectors.

A jackpot in terms of jobs and income for the national economy

A circular economy will provide the Finnish economy with annual passenger points worth of added value, which translates into billions of euros, by 2030. According to the Club of Rome, it would create more than 75,000 jobs in a country of 5.5 million people. The road map specifies the tangible actions needed to stimulate growth, investments and exports. The infographic shows how these are divided into five groups, based on Finland's existing strengths.

We need more bold operators

Finnish organisations are already implementing the first projects outlined in the road map, which was only released in September 2016. Firms have been challenged to take action that supplements the road map. We want pioneers to take part in this work. Join forces with other firms to create the world's best circular economy solution!

THIS IS HOW WE CREATE A Circular economy IN FINLAND

Pirkimo poveikis

Kiekvienas mūsų perkamas produktas **per savo gyvavimo ciklą** padaro didžiulį poveikį aplinkai.

Tiekimo grandinė	• Žaliavų naudojimas • Energijos / vandens sąnaudos, išmetamieji teršalai ir (toksiškos) atliekos, susidaranti per pramonės procesus ir transportuojant
Naudojimas	• Energijos / vandens sąnaudos • Atliekų susidarymas ir išmetamieji teršalai • Vartojimo prekių (pvz., popieriaus, rašalo) naudojimas
Šalinimas	• Atliekų susidarymas • Toksiški išmetamieji teršalai • Galimos naujos žaliavos

Poveikis. Klimato kaita / išmetamas CO₂ kiekis

Mūsų pirkimo **poveikis**:

- mūsų pastatams ir įrangai tiekiamą **elektros energiją**;
- mūsų transporto priemonių arba mūsų pastatų šildymo **degalų ir kuro** sąnaudos;
- per **pramonės procesus** ir **transportuojant** tiekimo grandinėse išmetami teršalai.

Kaip gali padėti ŽVP?

Reikalauti, kad pastatai ir produktai atitiktų **aukštus energijos vartojimo efektyvumo standartus**.

Pirkti **žaliąją elektros energiją**.

Pradėti naudoti **netaršias transporto priemones** (raginti tai padaryti ir tiekėjus).

Poveikis. Oro ir vandens kokybė

Mūsų pirkimo **poveikis**:

- viešajam sektoriui priklausančių, teikiant mūsų paslaugas arba pristatant mūsų produktus naudojamų **transporto priemonių** tarša;
- **cheminių produktų**, kuriuose yra toksiškų medžiagų naudojimas (pvz., valant);
- cheminių pesticidų ir trąšų naudojimas gaminant maisto produktus.

Kaip gali padėti ŽVP?

Pradėti naudoti **netaršias transporto priemones** (raginti tai padaryti ir tiekėjus).

Reikalauti, kad valymo paslaugos būtų teikiamos naudojant **ekologinį ženklą atitinkančius produktus**.

Sutartyse dėl maisto produktų ir aprūpinimo maistu bei gėrimais nurodyti **ekologiškumą**.

Poveikis. Atliekos ir išteklių naudojimas

Mūsų pirkimo **poveikis**:

- **elektros gaminių** šalinimas gyvavimo ciklo pabaigoje;
- atliekomis laikomos **statybos ir griovimo** darbų medžiagos;
- pristatant prekes naudojamos **pakuotės**.

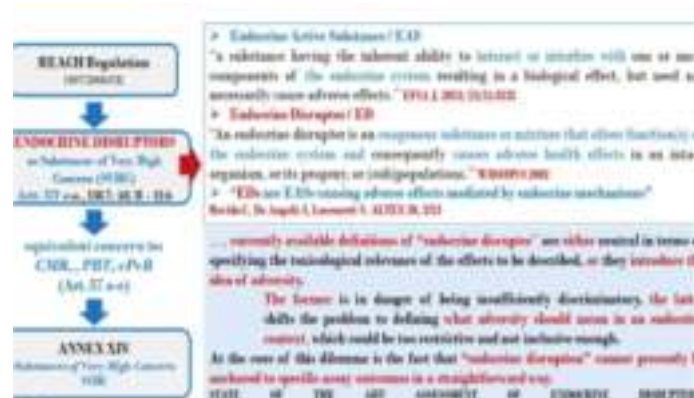
Kaip gali padėti ŽVP?

- Skatinti **žiedinės ekonomikos** sprendimus.
- Reikalauti **ilgesnės gaminių naudojimo trukmės** ir **garantijos dėl atsarginių dalių**.
- Reikalauti **naudoti mažiau pakuočių arba naudoti pakartotinai naudojamą pakuotę**.
- Skatinti statant naudoti **perdirbtas medžiagas**.

Poveikis. Biologinė įvairovė ir sveikata

Mūsų pirkimo poveikis:

– didelį susirūpinimą keliančių (SVHC), endokrininę sistemą ardančių ir kitos pavojingos medžiagos **buitinėje chemijoje, kosmetikos priemonėse, gaminiuose;**

Kaip gali padėti ŽVP?

Skatinti **žiedinės ekonomikos** sprendimus.

Reikalauti **informacijos apie sudėtį ir ją pagrindžiančių dokumentų.**

Reikalauti **naudoti mažiau arba atsisakyti**.

Skatinti keisti pavojų ir susirūpinimą keliančias chemines **medžiagas.**

Poveikis

Pirkimas gali būti galinga priemonė **aplinkos politikos tikslams** įgyvendinti ...

... ARBA ...

... **problema**

Žaliasis viešasis pirkimas

ŽVP – tai „procesas, kai valdžios institucijos siekia pirkti prekių, paslaugų ir darbų, per visą būvio ciklą darančių mažesnį poveikį aplinkai, palyginti su tokios pat paskirties prekėmis, paslaugomis ir darbais, kurie įprastai būtų perkami“.

ŽVP įtaka poveikiui aplinkai:

- **tiesioginė** – gerinamas perkamų prekių, paslaugų ir darbų aplinkosauginis veiksmingumas;
- **netiesioginė** – naudojantis šiuo rinkos svertu siekiant paskatinti įmones investuoti į švaresnius produktus ir paslaugas.

ES ŽVP politika ir reguliavimo sistema

EK komunikatas (2017 m.) Veiksmingi viešieji pirkimai Europoje ir Europai – pagrindiniai prioritetai:

- užtikrinti platesnį novatoriško žaliajo socialinio pirkimo įgyvendinimą;
- didinti viešųjų pirkėjų profesionalumą.

Persvarstytos pirkimo direktyvos (2014 m.)

Pagrindinis tikslas – lengvinti ir užtikrinti geresnį bendrų visuomeninių tikslų įtraukimą į pirkimo procesą.

ŽVP praktika. Miunchenas (2017)

Ekologiški ir mitybiškai subalansuoti maisto produktai mokykloms

- Sudaryta 300 įstaigų (490 000 mokinių) aprūpinimo maistu ir gėrimais sutartis
- Bent 50 % ekologiškos gamybos produktų (mėsos gaminių 90–100 %, kiaušinių – 100 %)
- Žuvis iš sertifikuotų tvarių šaltinių
- 40 % sutarčių sudarytos atsižvelgiant į kainą, 50 % – į įvairovę ir skonį, 10 % – į kitus socialinius ir su aplinka susijusius veiksnius

Pavyzdys:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Is_sue78_Case_Study_154_Munich.pdf

ŽVP praktika. Vageningenas (2016)

Žiedinis baldų pirkimas

- Rotušės naujinimas taikant žiedinio pirkimo požiūrį
- Nurodoma visų medžiagų, iš kurių pagaminti baldai, sudėtis, kilmė ir pakartotinis naudojimas pasibaigus naudojimo trukmei (Nyderlandų programos „ReNtry“ dalis)
- Nenaudojama toksiškų medžiagų ir laikinų pakuočių
- Pasiektos kainos neviršijo įprastinių

Pavyzdys:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue6_9_Case_Study_138_Wageningen.pdf

ŽVP praktika. Vasa (2014)

Viešajam transportui skirtų biodujų regeneracija

- Vasos miestas siekia iki 2035 m. tapti neutraliu klimato atžvilgiu
- Nusipirko 12 naujų biodujomis varomų autobusų ir techninės priežiūros paslaugas
- Vietos atliekų tvarkymo įmonės iš nuotekų dumblo regeneruoja biodujas
- Sąnaudos 15 % viršija dyzelinių autobusų sąnaudas, bet lieka regiono ekonomikoje

Pavyzdys:

https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Is_sue76_Case_Study_151_Vaasa.pdf

Nuotrauka – Vasos miestas.

Daugiau gairių ir parama

Pirmenybė žaliajam pirkimui!

(3-iasis leidimas, 2016)

<http://fitreach.eu/sites/default/files/editor/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition-LT-www-compressed.pdf>

ES ŽVP kriterijai

https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Gerosios patirties pavyzdžiai

https://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm

ŽVP pagalbos tarnyba

Daugiau pagalbos
ŽVP klausimais
nemokamai suteiks
ES

pagalbos tarnyba

<https://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

Asociacijos „Vietos valdžios institucijos už tvarų vystymąsi“ (ICLEI) Europos Komisijai parengtas priemonių rinkinys

Modulio autorius – „Vietos valdžios institucijos už tvarų vystymąsi“ (ICLEI).

Savininkas, redaktorius – Europos Komisija, Aplinkos generalinis direktoratas, 2019.

Nuotraukos: leidus „Pixabay.com“ pagal „Creative Commons“ (CCO) licenciją.

Atsakomybės ribojimo pareiškimas: Šis priemonių rinkinys yra orientacinis Komisijos tarnybų dokumentas; jis negali būti laikomas kaip nors privalomu šiai institucijai. Nei Europos Komisija, nei jos vardu veikiantys asmenys nėra atsakingi už šiame dokumente pateiktos informacijos panaudojimą.

Kokį poveikį aplinkai daro šio produkto įsigijimas

Kaip jis galėtų tapti žalesnis?